

ارائه الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی
(مورد مطالعه: سازمان‌های دولتی منتخب استان سیستان و بلوچستان)

نوع مقاله: پژوهشی

سلمان جلالی^۱، ابراهیم حدادی^۲، عالمه کیخا^۳، عبدالعلی کشته‌گر^۴، امین رضا کمالیان^۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۸/۱۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۱۹

چکیده

هدف این پژوهش بررسی عوامل موثر بر میزان اعتماد مدیران دولتی به شهروندان و تأثیر آن بر میزان مشارکت شهروندان و درگیر شدن آنها در تدوین، اجرا و ارزیابی سیاستهای بخش عمومی است. این تحقیق از نظر مخاطب استفاده، در زمرة تحقیقات کاربردی، از نظر هدف، در رسته تحقیقات توصیفی و نیز از نظر گردآوری داده، در زمرة تحقیقات پیمایشی قرار می‌گیرد. همچنین به منظور گردآوری داده‌های مورد نیاز، از ابزار پرسشنامه استاندارد و گرایش به اعتماد، تجربیات پیشین و انتقاد به دولت بر میزان مشارکت شهروندان نقش میانجی کامل را ایفا نموده، در حالی که اعتماد مدیران به شهروندان در تأثیر کارایی شخصی بر میزان را. اعتماد سازمانها و مدیران به مردم، به ارتقا و بهبود سطح همکاری دولت و ملت می‌انجامد و حکمرانی مشارکتی واقعی، بدون اعتماد دولت به شهروندان امکان پذیر نخواهد بود.

واژه‌گان کلیدی: رهبری هوشمند، قدرت نرم، راهبردهای سازمانی رهبری، سازمان‌های دولتی منتخب استان سیستان و بلوچستان.

۱- دانشجوی دکتری، گروه مدیریت دولتی واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.

۲- استادیار و عضو هیات علمی گروه مدیریت دولتی واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران.

۳- استادیار و عضو هیات علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. (نویسنده مسئول)

Aleme.keikha@yahoo.com

۴- دانشیار و عضو هیات علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

۵- دانشیار و عضو هیات علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

مقدمه

کشور ایران علیرغم فرهنگ و هویت یکپارچه خود دارای ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی منحصر به‌فرد در میان اقوام و مناطق گوناگون خود است. استان سیستان و بلوچستان متشکل از دو قومیت اصیل ایرانی و اسلامی خود یعنی سیستانی و بلوچ سالها حافظ خاک، فرهنگ و دین میان اسلام در شرق فلات مرکزی ایران بوده است. فرهنگ و مذهب دو گونه و نه دو گانه بومیان استان سیستان و بلوچستان دارای اشتراکات بسیاری است که تفاوت‌های بسیار اندک را سالها حذف نموده است. غیرت، مهمان نوازی، نوع دوستی، وفای به عهد، ایثار و فداکاری، ناموس پرستی و وطن‌پرستی مردمان سیستانی و بلوچ برکسی پوشیده نیست. سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان از سه طیف مدیران و کارکنان (سیستانی، بلوچ و مهاجرین) تشکیل شده‌اند. بدون در نظر گرفتن ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی این سه طیف، بومی‌سازی الگوهای علمی غیر منطقی به نظر می‌رسد. الگویی موفق است که نه تنها به صورت تئوری بیان گردد، بلکه در مقام اجرا نیز کارکردی اصلاحی داشته باشد. الگوی بومی باید به گونه‌ای طراحی گردد که نه تنها به اصلاح نواقص و کاستی‌های در اجرا بپردازد، بلکه با نوعی خود ارزیابی و ارائه بازخورد به اصلاح هنجارها منجر شود. سازمان‌های مذکور خدمات محور بوده و راهبرد کلان در تکریم ارباب رجوع است.

اهمیت هدایت و رهبری به اندازه‌ای است که برخی از علمای مدیریت، میزان موقفيت و اثربخشی مدیر را به اندازه‌تونا وی در هدایت نیروی انسانی می‌دانند. رهبری در طول تاریخ یکی از ارکان جامعه بشری بوده است. وقتی رهبری به عنوان یک کارکرد مدنظر قرار می‌گیرد جزء مهمی از مدیریت محسوب می‌شود (یاسینی و همکاران، ۱۳۹۵). سازمانهای امروزی در حال تغییر رویکرد رهبری و نگرش از مدیریت به رهبری هستند. رهبری با تکیه بر خصوصیات نرم نیروی انسانی مانند انگیزش، تعهد و رضایتمندی فعالیت می‌کند. اگر سازمانی از این مهم غفلت نماید و سعی کند با تکیه بر راهبردهای گذشته با

ابزارهای فرماندهی تنها و برخوردهای آمرانه و رعایت نکردن اقتضایات، تقاضا و روحیات کارکنان اقدام نماید، نمی‌تواند به بهره‌وری مناسب امیدوار باشد، لذا پرداختن به مقوله رهبری و آن هم بهترین نوع آن، منطقی و ضروری است (سلیمی و عباس نژاد، ۱۳۹۴). لازم به ذکر است امر رهبری یکی از دغدغه‌های سازمان‌ها و محققین در چهار دهه اخیر، تبدیل و سعی شده است این پدیده به وسیله یکسری معیارهای دانشگاهی علمی گردد (یعقوبی، مقدمی و کیخا، ۱۳۸۹). از منظری دیگر رهبری و قدرت در دیدگاه ادیان الهی به ویژه دین مبین اسلام و از نظر علوم اجتماعی دارای جایگاه و ارزش والایی است. در نگرش حضرت علی(ع) قدرت، امانت الهی است و رهبران ملزم به کارگیری آن برای حفظ مکتب هستند. وارن بنیس، قدرت را انرژی اساسی برای ثبات عمل معرفی می‌کند که نیت را به واقعیت تبدیل می‌کند و بدون آن رهبران توان رهبری ندارند (بنیش، ۱۳۸۵). لذا رهبری هوشمند یکی از رویکردهای است که صاحب‌نظران مدیریت به تازگی به آن توجه کرده‌اند؛ بنابراین، با توجه به نظریه‌های رهبری در الگوهای جدید از زاویه خلاق و هوشمند به رهبری نگریسته می‌شود (نور علیزاد و حاجیوند، ۱۳۸۷).

در بحث قدرت نرم نیز رهبری کردن به صدور فرامین خلاصه نمی‌شود، بلکه شامل انجام خواسته‌های دیگران نیز می‌شود (رشنودی و همکاران، ۱۳۹۴). اگر بتوان دیگران را به سوی خواسته‌هایشان سوق داد، دیگر نیازی به استفاده از رویکرد هویج و چماق برای مجبور کردن نیست. امروزه قدرت نرم در محیط کاری دارای اهمیت و اولویت خاصی است، به گونه‌ای که همه رهبران هوشمند در سازمانهای تأثیرگذار در صدد استفاده بهینه از عناصر و ابزارهای قدرت نرم برای تأمین اهداف و منافع خود هستند (فتاحی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۷). به اعتقاد بسیاری از نظریه‌پردازان تأکید صرف بر قدرت سخت موقفيت پایدار در پی نخواهد داشت. قدرت نرم، مخصوص و برآیند تصویرسازی مثبت از خود؛ تأثیرگذاری همراه با رضایت بر دیگران؛ اراده دیگران را تابع خود کردن و مؤلفه‌های نظیر آن است (بیگی، ۱۳۸۹).

قدرت نرم توجه ویژه به اشتغال ذهنی جوامع دیگر از طریق ایجاد جاذبه است. به این معنا که سازمانی قادرمند است که بتواند در عرصه روابط، دیگر سازمانها را تحت تأثیر اهداف، ارزش‌ها و منافع خود قرار دهد و کاری کند که آنها را با خواست خود و در راستای اهداف خود همسو سازد، قادری که نفوذ آن در حوزه‌های فرهنگ شامل رسانه‌ها، آداب و رسوم و ارزش‌های مردم و جوامع است و اغلب در قالب رسانه‌ای نمود پیدا می‌کند (روبین^۱، ۲۰۱۰). نکته مهم دیگر در سازمانهای امروزی، تغییر رویکرد رهبری و نگرش از مدیریت به رهبری است. رهبری با تکیه بر خصوصیات نرم نیروی انسانی مانند انگیزش، تعهد و رضایتمندی فعالیت می‌کند. اگر سازمانی از این مهم غفلت نماید و سعی کند با تکیه بر راهبردهای گذشته با ابزارهای فرماندهی تنها و برخوردهای آمرانه و عدم رعایت اقتضایات، تقاضا و روحیات کارکنان اقدام نماید، نمی‌تواند به بهره‌وری مناسب امیدوار باشد، لذا پرداختن به مقوله رهبری و آن هم بهترین نوع آن، منطقی و هوشمند ضروری است (سلیمی و عباس نژاد، ۱۳۹۴).

سایدان ماناالاکا (۲۰۰۸) مدل رهبری هوشمند را با مولفه‌های رهبری عقلایی، رهبری هیجانی و رهبری معنوی ارائه می‌دهد و بیان می‌کند که رهبری هوشمند پیروان را در سه بعد عقلایی، هیجانی و معنوی هدایت می‌کند. همچنین بر اساس پژوهش‌های کیخا و همکاران (۱۳۹۶) رهبری جمعی نیز به عنوان بعد چهارم رهبری هوشمند شناسایی گردید. فرج بخش و محمدی (۱۳۹۳) نیز ابزار رهبری هوشمند را هوش شش گانه‌ای متشکل از: هوش فرهنگی، هوش عاطفی، هوش اجتماعی، هوش معنوی، هوش سازمانی و هوش استراتژیک بیان نموده‌اند.

همچنین صاحب نظران قدرت را از دیدگاه سخت افزاری و نرم افزاری به دو دسته تقسیم کرده‌اند. آنان با بررسی منشاء قدرت این مهم را به دو نوع قدرت نرم و قدرت سخت تقسیم نموده‌اند. از منظر آنان قدرت سخت برخاسته از نظام‌های پاداش و تنبیه

^۱. Rubin, Lawrence

(نوعی معامله) است. اما قدرت نرم توانایی تأثیرگذاری، نه به وسیله تشویق و تنبیه، بلکه با الهام بخشی از طریق جاذبه‌های فرهنگی و ارزشی است (رشنودی و همکاران، ۱۳۹۴) که در مقوله رهبری هوشمند و مؤثر در سازمان می‌تواند بسیار مؤثر باشد.

جوزف نای (۱۹۹۱) اولین فردی است که کم‌ویش به صورت علمی به تبیین قدرت نرم پرداخت است و قدرت نرم را توانایی تأثیرگذاری بر دیگران برای دستیابی به نتایج مطلوب از طریق جذابیت، به جای اجبار و تقطیع تعریف می‌کند (نای، ۱۹۹۱). در نگاه نای، قدرت نرم به مقوله قدرت پیروان مرتبط است و همین نقطه از نظر محققان اهمیت بسزایی در بحث رهبری هوشمند دارد و می‌تواند نقطه اتصال مباحث رهبری و قدرت باشد. نای با اشاره به اینکه مردم از حاکمان چه می‌خواهند (قدرت نرم) و حاکمان از مردم چه می‌خواهند (قدرت سخت) دیدگاه خود را بیان می‌کند. وی برای اولین بار رهبر را به دو گونه رهبری تحولی و رهبری تبادلی (معامله گر) تقسیم می‌کند. از دیدگاه نای رهبران تحولی سعی بر آگاهی بخشی، ارتقای دانش و کمک به درک چشم‌انداز توسط پیروان خود دارند و بدین وسیله به پیروان خود می‌آموزنند که از سطح منافع شخصی فراتر رفته و به سطوح عالی‌تری از مطالبات خود فکر کنند. به نظر وی رهبری کاریزماتیک تنها بخشی از رویه رهبری تحولی را در بر می‌گیرد. در رهبری تبادلی یا منفعت‌طلبانه رهبران می‌کوشند معامله گرانه عمل نموده و در قبال ارائه چیزی حداقل چیزی برابر یا بیشتر به دست آورند. این نوع نگرش برگرفته از تفکر شخصی‌نگری و تکیه بر نظام تنبیه و پاداش است (نای، ۲۰۰۸). منابع قدرت نرم تمایل دارند با طیفی از رفتارهای اختیاری پیوند داشته باشند در حالی که منابع قدرت سخت بیشتر با رفتار زور و دستور در ارتباط هستند (یوسفی، ۱۳۹۰).

اجرای هر الگوی علمی بدون در نظر گرفتن فرهنگ و ساختار سازمانی محکوم به شکست است. گاهی ساختار سازمانی تاب تحمل یک الگو را ندارد؛ گاه یک فرهنگ الگو را کالیکاتوریزه می‌کند. آمیش سرزمین که به ارزیابی نظام‌مند عوامل طبیعی،

اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی یک منطقه با هدف کمک به طراحان و برنامه‌ریزان و مدیران برای طراحی و انتخاب گزینه‌های مناسب برای تقویت و پایداری توان آن منطقه در راستای نیازهای جامعه می‌پردازد و یا مطالعات تطبیقی می‌توانند در بومی نمودن الگوها کمک نمایند اما بومی سازی، مفهومی فراتر را در بر می‌گیرد. الگویی موفق است که نه تنها به صورت تئوری بیان گردد، بلکه در مقام اجرا نیز کارکردی اصلاحی داشته باشد. الگوی بومی باید به گونه‌ای طراحی گردد که نه تنها به اصلاح نواقص و کاستی‌های در اجرا پردازد، بلکه با نوعی خودارزیابی و ارائه بازخورد به اصلاح هنجارها منجر شود.

ارائه خدمات مبتنی بر کارکرد رهبری سازمان است، مدیران سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان که نقش مهمی در امر محرومیت زدایی، عدالت‌محوری، شایسته سالاری و توسعه اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی استان دارند، باید سبک رهبری هوشمند و قدرت‌نرم را با الگوی بومی در سازمان متبع خود اجرایی نموده تا بتوانند به بهترین وجه و بالاثربخشی بالا اقدامات خود را انجام دهند. بنابراین با توجه به جایگاه و اهمیت مبحث رهبری هوشمند و قدرت‌نرم در سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان و خلأی که در این زمینه وجود دارد، پژوهشگر را برآن داشت تا با ارائه مدل بومی در این زمینه، خلاء موجود را تا حدودی کاهش دهد.

لذا می‌توان گفت اگر الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم برای سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان به خوبی تدوین شود و به صورت کامل اجرایی گردد؛ می‌تواند نقش شایانی در توسعه پایدار استان در حوزه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایفا نماید. در همین راستا هدف اصلی این پژوهش ارائه الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم برای سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان است.

۱. چارچوب مفهومی و الگوی نظری

۱-۱. تعاریف متغیرها

راهبردهای سازمانی رهبری: مجموعه فرآیندهایی است که سازمان را با تغییر شرایط سازگار کرده و آن را در موقعیت برتر قرار می‌دهد، برای آینده سازمان چشم‌انداز مشترک تعریف می‌کند و افراد را بایکدیگر متحده می‌کند (زارعی متین، ۱۳۹۵).

رهبری هوشمند: سایدان ماناکا (۲۰۰۸) مدل رهبری هوشمند را با مولفه‌های رهبری عقلایی، رهبری هیجانی و رهبری معنوی ارائه می‌دهد و بیان می‌کند که رهبری هوشمند پیروان را در سه بعد عقلایی، هیجانی و معنوی هدایت می‌کند. همچنین بر اساس پژوهش‌های محققان؛ رهبری جمعی نیز به عنوان بعد چهارم رهبری هوشمند شناسایی گردید (کیخا و همکاران، ۱۳۹۶). رهبری هوشمند یکی از رویکردهای است که صاحب‌نظران مدیریت به تازگی به آن توجه کرده‌اند؛ بنابراین، با توجه به نظریه‌های رهبری در الگوهای جدید از زاویه خلاق و هوشمند به رهبری نگریسته می‌شود (نور علیزاد و حاجیوند، ۱۳۸۷).

قدرت نرم: قدرت نرم از جمله مفاهیمی است که امروزه در محافل علمی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی جهان مورد تأکید زیاد است و با داشتن سابقه‌ای کم‌ویش کوتاه در متون مکتوب سیاسی و بین‌المللی، منابع و مولفه‌های آن مورد توجه بسیاری از سیاستمداران و سیاست‌سازان جهانی، به خصوص در سالهای اخیر قرار گرفته است (سیف و همکاران، ۱۳۹۲).

۱-۲. پیشینه

برخی از کارکردهای مولفه‌های قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران عبارتند از: احیای معنویت گرامی، باورها و اعتقادات؛ ارتقای معرفت و بینش‌دینی؛ اقامه عدالت؛ اشاعه فضیلت‌های اخلاقی؛ و درسیاست خارجی استکبارستیزی و حمایت از مظلوم؛ (جعفری پناه، پور احمدی، ۱۳۹۱).

برخی از اهم ویژگی‌های الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم برای سازمانهای دولتی استان سیستان بلوچستان براساس برداشت محقق از نتایج تحقیقات مختلف بدین شرح است:

- توانمندسازی رهبران برای هدایت هیجان‌ها و یا تولید هیجان برای حل مسائل که منجر به افزایش کارایی اعضای گروه می‌گردد (تانگ ونسون، ۲۰۱۰).
- معنا بخشیدن و هدفمند نمودن فعالیت‌های سازمانی و ایجاد انگیزه و نیرو بخشیدن به کارکنان که از فرسودگی شغلی و بیهودگی جلوگیری می‌کند (قاسمی، ۱۳۹۴).
- افزایش همفکری، همدلی در میان جامعه کارکنان و افزایش تعهد سازمانی کارکنان و ایجاد معرفت و شناخت سازمانی که به افزایش قابلیت‌های رفتاری و عملکردی کارکنان می‌افزاید (سایدان مانلاکا، ۲۰۰۳).
- تقویت ارزش‌های مثبت سیاسی کشور مانند پاسخگو بودن به مردم، رعایت اخلاق و اجرای عدالت (میلسن، ۱۳۸۸).
- جلب و توسعه اعتماد عمومی که منجر به انسجام عمومی می‌گردد و تقویت سرمایه اجتماعی سازمان را بدبناه دارد (بیکی، ۱۳۸۹).
- سازمان را قادر می‌سازد تا نوآوری مداوم داشته و تغییرات را پیش‌بینی نموده و منجر به یادگیری مداوم می‌شود (نورعلیزاده و حاجیوند، ۱۳۸۷).
- تدوین چشم‌انداز امید بخش در سازمان و جلب بسیج عمومی برای پذیرش داوطلبانه آن.
- با نفوذ بر اعتقادات، ارزش‌ها و هنگارها؛ ارزش‌های مثبت را ایجاد و تقویت نموده و باورهای غلط را تضعیف و از بین می‌برند.
- با الهام بخشی به توانمند سازی کارکنان و تقویت اعتماد بنفس سازمانی کمک می‌کند.
- با ایجاد فضای شفاف و باز و تقویت روحیه انتقاد‌پذیری به تقویت ابتکار فردی و اجتماعی، یادگیری سازمانی، شایسته‌سالاری و عدالت اجتماعی کمک می‌کند.

-موجب نوآوری، خلاقیت، تقویت روحیه مشارکت و کارآفرینی شده و زمینه پذیرش تحول سازمانی را فراهم نموده و در نهایت به پویایی سازمان می‌انجامد.

فتاحی اردکانی و همکاران (۱۳۹۷) پژوهشی تحت عنوان تحلیل مفهوم قدرت و منابع تشکیل دهنده آن از دیدگاه جوزف نای (سخت، نرم و هوشمند) انجام داده است. یافته‌های پژوهش نشان دهنده این واقعیت است که در نظر اندیشمندان مختلف و به خصوص نای، قدرت داری سه وجه سخت، نرم و هوشمند است. حرکت جریان قدرت از منابع سخت آن شامل اجبار، تهدید و استفاده از ابزار آلات نظامی به سمت اقناع، تولید جذابیت و استفاده از ابزارهای نرم مانند فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و مطلوبیت‌های سیاست خارجی و در نهایت استفاده از راهبردی بهینه و مدیریتی مدبرانه از منابع قدرت که از آن به قدرت هوشمند تعبیر می‌شود، بوده است.

کیخا و همکاران (۱۳۹۶) پژوهشی تحت عنوان بررسی تأثیر رهبری هوشمند بر عملکرد آموزشی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های دولتی شهر زاهدان با نقش میانجی تفکر انتقادی انجام دادند. نتایج پژوهش بیانگر تأثیر مثبت روابط مذکور است. در مدل مفهومی این پژوهش مولفه‌های رهبری هوشمند را رهبری جمعی، رهبری عاطفی، رهبری عقلایی و رهبری معنوی در نظر گرفته شدند.

رشنواudi و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان «الگوی رهبری مبتنی بر قدرت نرم در آموزش عالی ایران» انجام دادند. نتایج این پژوهش نشان داد که الگوی بومی با الگوی صاحب نظر متفاوت است و مولفه‌های تأثیرگذار الگوی بومی به شرح حوزه‌های رفتاری‌اخلاقی، اجتماعی‌ارتباطی، مهارتی‌حرفه‌ای، فرهنگی‌هنگاری، سیاسی‌شهودی و اعتقادی‌معنوی با شاخص‌های مربوطه به دست آمد.

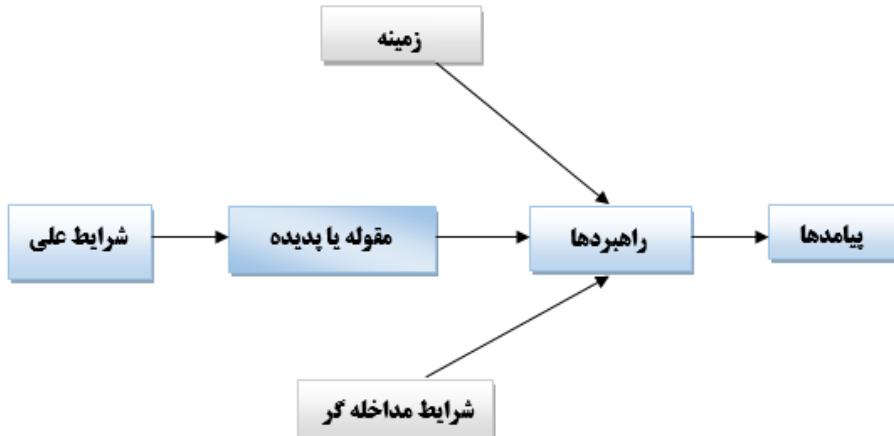
یاوسلان و ستین (۲۰۱۶) در کتاب مفهوم قدرت نرم و شاخص قدرت نرم اعتقاد دارد برای بسیاری از دولت‌ها منابع قدرت در سطح داخلی و بین‌المللی باقی مانده است و منابع قدرتی که بیشتر به ذهن می‌رسد قدرت نظامی و اقتصادی است، اما قدرت نرم از دو قدرت

قبلی مهمتر است و به سرعت به قدرتی برای نیازهای امروز و حفظ نظم جهانی تبدیل شده است. به اعتقاد وی بسیاری از کشورها به اهمیت قدرت نرم پی بردند و برای توسعه منابع قدرت نرم کار می‌کنند.

هلم (۲۰۱۶) در کتاب قدرت نرم و امپراطوری می‌گوید قدرت نرم مانند یک وسیله نقلیه از سوی قدرت‌های بزرگ هدایت شده است؛ به خصوص هنگامی که با ایدئولوژی سیاسی الهام بخش و ترکیب با فرهنگ جذاب سرمایه‌گذاری خارجی و آموشش کمک‌های توسعه و دیپلماسی غیر تهدید کننده در دسترس بوده است.

۱-۳. مدل مفهومی

این پژوهش در این مرحله قادر یک مدل مفهومی است. مدل مفهومی بیانگر ارتباط بین متغیرها در پژوهش است و در این مرحله چنین روابطی برای پژوهش مطرح نیست. برای کشف مولفه‌ها و تقسیم‌بندی آنها برای رسیدن به مدل نهایی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم از تئوری داده‌بنیاد استفاده خواهد شد.

شکل ۱. ابعاد تئوری زمینه‌ای جهت بررسی ابعاد پژوهش بر اساس اهداف (تحقیق‌ساخته)

لازم به ذکر است بر اساس مدل مفهومی پیش‌فرض فوق پرسش‌های پژوهش به شرح ذیل است:

پرسش اصلی: الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان چگونه است؟

پرسش‌های فرعی

۱. راهبردهای رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان کدام است؟

۲. عوامل بستر رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان کدام است؟

۳. شرایط علی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان کدام است؟

۴. عوامل زمینه‌ساز رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان کدام است؟

۵. عوامل مداخله‌گر رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان کدام است؟

۶. مولفه‌های رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان کدام است؟

۷. پیامدهای رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان کدام است؟

۸. الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان به چه صورت است؟

۹. آیا الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان از برآزش مناسبی برخوردار است؟

۳. روش شناسی پژوهش

روش تحقیق پژوهش حاضر به صورت طرح ترکیبی (کیفی-کمی) از نوع کثرت‌گرایی در داده‌ها است که با توجه به انجام تحقیق در سه فاز جداگانه؛
الف) جمع‌آوری اطلاعات و شناخت عوامل در فاز شناخت و مطالعه مقالات و کتابهای مرتبط و مصاحبه با افراد خبره.

ب) فاز طراحی و استفاده از تکنیک ESM

ج) فاز ارزیابی.

در گام اول با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای، برخی از عناصر تشکیل دهنده مدل شناسایی و سپس به منظور بومی‌سازی و شناسایی سایر عوامل تأثیرگذار بر مدل، بعد از مصاحبه عمیق با ۲۰ خبره حرفه‌ای و علمی براساس مطالعه مبانی نظری و پیشنهای علمی و مصاحبه تهیه کرد. جامعه آماری این تحقیق مشتمل بر ۲ بخش است، در بخش کیفی شامل مطالعه مقالات و کتب مرتبط با موضوع پژوهش و سپس مصاحبه با ۲۰ نفر از خبرگان (کارشناسان ارشد ادارات دولتی شهر زاهدان و استادی دانشگاه) و در بخش کمی ۲۰۰ نفر از مدیران سازمان‌های دولتی منتخب استان سیستان و بلوچستان بوده است، در بخش کیفی از روش نمونه‌گیری هدفمند و تا رسیدن به اشباع نظری استفاده گردید و در بخش کمی نیز بر اساس فرمول کوکران تعداد ۱۳۲ نفر از مدیران سازمان‌های دولتی منتخب استان سیستان و بلوچستان به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب با حجم جامعه به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری داده‌های پژوهش در بخش کیفی از مصاحبه نیمه‌ساختار یافته و در بخش کمی نیز از ابزار پرسشنامه محقق‌ساخته برگرفته از محتوای مصاحبه استفاده گردید، که روایی صوری و محتوایی ابزارها توسط صاحب‌نظران مورد تأیید قرار گرفت و روایی سازه و پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ با استفاده از تحلیل عاملی برآورد و تأیید گردید (جدول شماره ۱). در نهایت جهت استخراج عناصر و گروه‌بندی آنها از روش تحلیل تم استفاده گردید. در گام دوم به جهت برقراری

ارتباط و توالی بین ابعاد به دست آمده و ارائه مدل ساختاری، از روش مدل‌سازی ساختاری تفسیری (ISM) استفاده گردید که بر اساس نظرات خبرگان و تجزیه و تحلیل‌های صورت گرفته، مدل رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم احصاء گردید و سرانجام مدل پیشنهادی با استفاده از معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی مورد آزمون و سنجش قرار خواهد گرفت.

جدول ۱: شاخص‌های ارزیابی اعتبار و پایایی ابزار ذیر مقوله‌های مدیریت هوشمند مبتنی بر قدرت نرم

ابعاد اصلی	ابعاد فرعی	ذیر مقوله	اعتبار همگرا	پایایی	
				آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی
۶. میزبان	ویژگیهای کارکنان	انگیزش کارکنان	۰/۷۲۸۰	۰/۷۴۶۰	۰/۸۸۹۵
		دیدگاههای کارکنان	۰/۷۵۸۸	۰/۷۰۵۴	۰/۷۸۲۰
		توانمندی کارکنان	۰/۷۷۱۳	۰/۸۳۱۰	۰/۷۹۳۶
	رهبری سازمان	هدفگذاری مناسب و تلاش جهت رسیدن به اهداف	۰/۷۳۵۲	۰/۸۴۰۶	۰/۸۲۰۸
		استفاده از سیستم ترغیب و پاداش	۰/۷۰۰۸	۰/۸۹۴۰	۰/۸۶۵۵
		مهارت‌های مدیریت	۰/۷۴۰۵	۰/۸۷۰۶	۰/۷۶۵۸
۵. پژوهش	ساختار سازمانی	رهبر هوشمند	۰/۸۷۷۶	۰/۸۸۴۷	۰/۸۳۲۴
		یادگیری سازمانی	۰/۷۹۷۵	۰/۹۲۲۳	۰/۸۸۳۴
		فرهنگ سازمانی	۰/۹۲۰۹	۰/۹۶۲۶	۰/۹۱۶۸
	تجهیزات	دسترسی به امکانات	۰/۸۲۷۶	۰/۷۱۱۹	۰/۷۷۲۵
		ذیرساختها	۰/۷۲۷۹	۰/۸۶۷۷	۰/۷۵۷۸
		حمایتهای سازمانی	۰/۷۳۹۰	۰/۸۷۶۷	۰/۸۷۴۰
۴. پژوهش	قوانین و سیاستها	سیاستهای سازمانی	۰/۷۹۶۳	۰/۷۸۰۵	۰/۸۳۲۶
		شناسایی دانش	۰/۷۱۰۸	۰/۸۸۴۰	۰/۸۵۶۵

راه‌نمایی

کمک

۰/۷۵۵۷	۰/۷۷۰۶	۰/۷۵۰۵	بکارگیری دانش	سازمان	
۰/۸۳۲۴	۰/۸۹۴۶	۰/۸۸۷۶	ارتباطات درونی	ارتباطات سازمانی	
۰/۸۸۳۲	۰/۹۲۲۳	۰/۷۹۷۵	سرعت پاسخگویی		
۰/۸۸۰۳	۰/۸۸۲۶	۰/۸۲۰۳	استفاده از سیستم اتوماسیون اداری	روزآمدی سازمان	
۰/۷۷۵۵	۰/۷۳۱۹	۰/۸۳۷۶	استفاده از MIS		
۰/۷۶۳۸	۰/۸۷۱۶	۰/۷۴۱۵	توجه به ماموریت سازمان	ضابطه محوری	
۰/۸۳۳۴	۰/۸۴۴۷	۰/۸۱۷۶	توجه به تیم گرایی		
۰/۸۸۳۴	۰/۹۲۲۳	۰/۷۹۷۵	ارزیابی عملکرد		
۰/۸۱۶۸	۰/۸۶۲۶	۰/۸۲۰۹	آموزش ضمن خدمت	توسعه محوری	
۰/۷۷۲۵	۰/۷۱۱۹	۰/۸۲۷۶	توجه به سرمایه اجتماعی در سازمان		
۰/۷۵۷۸	۰/۸۶۷۷	۰/۷۲۷۹	مدیریت کیفیت		
۰/۷۷۳۰	۰/۸۷۶۷	۰/۷۳۹۰	تعهد کارکنان	مدیریت منابع	
۰/۸۳۲۶	۰/۷۸۰۵	۰/۷۹۶۳	ظرفیت سازی در کارکنان	انسانی	
۰/۸۵۶۵	۰/۸۸۴۰	۰/۷۱۵۸	بادگیری سازمانی	پویایی سازمانی	
۰/۷۵۶۷	۰/۷۳۰۶	۰/۷۵۳۵	کسب مزیت رقابتی		
۰/۸۳۲۴	۰/۸۹۴۶	۰/۸۸۷۶	تعالی سازمانی		
۰/۸۸۳۲	۰/۹۲۲۳	۰/۷۹۷۵	نوآوری	کارآفرینی	
۰/۷۶۵۸	۰/۸۷۶۶	۰/۷۹۰۵	سودآوری	سازمانی	

بر حسب مقادیر جدول ۱ شاخص مربوط به اعتبار همگرا دلالت بر این موضوع دارند که روایی زیر مقوله‌های عوامل علی، زمینه‌ای و ساختاری و راهبردها و پیامدها در وضعیت مطلوبی قرار دارند. مقادیر مربوط به ضریب آلفای کرونباخ و قابلیت اعتماد ترکیبی نشان دهنده دقت اندازه گیری بالای ابزار زیر مقوله‌های "مدل رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم" و در نتیجه پایا یا قابل اعتماد بودن این ابزار است. همچنین ضریب کل آلفای

کروناخ مربوط به مفهوم رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در این پرسشنامه ۰/۸۵ برآورد شده است.

۳. یافته‌های پژوهش

۳-۱. مرحله شناخت

جهت‌شناسایی عوامل مؤثر در الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی در راستای دستیابی به اهداف تحقیق و غنی‌تر نمودن محتوای پژوهش از طریق مرور منظم و نظاممند تعداد ۱۰ مقاله شناسایی گردید که پس از بررسی و از طریق روش تحلیل محتوا، عوامل و عناصر تشکیل دهنده الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم که در ادبیات نظری بیان شده است شناسایی گردید. در این مرحله به منظور تکمیل و بومی‌سازی، از طریق مصاحبه با خبرگان مورد مطالعه و سپس تحلیل محتوای مطالب بیان شده در طول مصاحبه‌ها سایر عناصر تأثیرگذار در شکل‌دهی الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم حاصل شد. در جدول زیر نتایج مستخرج از مطالعه مقالات علمی مورد نظر و مصاحبه‌های خبرگان در قالب دسته‌های مفهومی گزارش گردیده است.

جدول ۲: دسته‌های مفهومی تشکیل‌دهنده تم عوامل علی (یافته‌های پژوهش)

ردیف	کدها	معروف	گویه مرفق	زیرمقوله	مقوله اصلی
ردیف	مطالعه				
۱-۶	۱۰ و همکاران (۲۰۱۴)	تمایل درونی کارکنان به اهداف و فعالیت‌های سازمانی	انگیزش کارکنان	ویژگی‌های کارکنان	علت
۱۰	رانی (۲۰۱۳)، رنجبریان (۱۳۹۰)	تمایل کارکنان به توسعه مهارت‌های دانشی			علت
-۹-۱۴		علاقه به کار گروهی			علت
۵-۳		علاقه به یادگیری مستمر مهارت‌های جدید			علت

۱۰-۱۳	نای (۱۳۹۰)	نگرش مشبت کارکنان به سازمان	دیدگاههای کارکنان	
۱۷-۱۹		نگرش مشبت کارکنان به تسهیم دانش در سازمان		
۲۰	یوسفی (۱۳۸۷)	علاقه به چالش شغلی و آموزش‌های مستمر در سازمان		
۲-۷		توجه و علاقه وافر به محیط کار		
	اهرن (۲۰۱۰)، عرفانیان و ترکلوا (۱۳۹۶)،	انطباق پذیری با شرایط مختلف	توانمندی کارکنان	
	کیخا و همکاران (۱۳۹۶)	تلash کارکنان برای تقویت ویژگیهای فردی		
۱۴	رنجبریان (۱۳۹۰)	آگاهی و درک مسایل پیچیده سازمانی		
۸-۱۲		داشتن مدیریت زمان		
-۱۵-۱۸	کیخا و همکاران (۱۳۹۶)	نظم و انضباط کاری کارکنان		
۹-۱۱		توانایی ارتباط و انتقال افکار و احساسات به سایرین		
۳-۶	ایوب و همکاران (۲۰۱۴)			
	رشنوادی و همکاران (۱۳۹۴) کیخا و همکاران (۲۰۱۷)	نیازسنجی اهداف سازمانی	هدفگذاری مناسب و تلاش جهت رسیدن به اهداف	رهبری سازمان
۱۲-۱۵		اطمینان از قابل دستیابی بودن اهداف سازمانی		

۱-۱۹		ارائه پیشنهادات سازنده برای پیشبرد اهداف		
۱-۴-۷		پاداش به عملکردها و اندیشه‌های مبتکرانه در سازمان	استفاده از سیستم ترغیب و پاداش	
۶-۸		تشویق فعالیتهای گروهی کارکنان		
	فرح بخش و محمدی (۱۳۹۳)	تشویق و ترغیب کارکنان در به اشتراک گذاری دانش		
۳-۵		استقرار نظام جبران خدمات در سازمان		
۱-۴		افزایش انگیزاندهای و محرك‌های سازمانی		
	رشنودی و همکاران (۱۳۹۴)	وجود مدیریت تحول گرا در سازمان	مهارت‌های مدیریت	
۱۱-۱۳		داشتن مهارت ارزیابی مناسب از عملکرد کارکنان		
	رشنودی و همکاران (۱۳۹۴)	مستندسازی دانش		
	کیخا و همکاران (۱۳۹۶)	داشتن تفکر انتقادی		
۵-۹		توانایی مهارت حل مساله		
	یوسفی (۱۳۸۷)	حمایت و تقویت خلاقیت در سازمان		
	کیخا و همکاران (۱۳۹۶)	ایجاد فضای شفاف و باز و تقویت روحیه انتقادپذیری	رهبر هوشمند	
	نای (۱۳۹۰)	ایجاد انگیزه و تیرو بخشیدن		

		به کارکنان			
	فرح بخش و محمدی (۱۳۹۳)	اعتماد به نفس و خودباوری و هوشمندبودن			
	نای (۱۳۹۰)	ایجاد فرصتهایی برای پیشرفت کارکنان			
-۱۱-۱۳ ۹	عرفانیان و ترکانلو (۱۳۹۶)	دانش سازمانی به عنوان سرمایه‌های سازمان	یادگیری سازمانی	ساختار سازمانی	
۱۲-۱۶	اهرن (۲۰۱۰)	یادگیری و به اشتراک گذاری دانش کسب شده توسط اعضاء			
۱۵	اندرسون (۲۰۰۵)	به اشتراک گذاری دانش کسب شده توسط اعضاء			
۷-۸-۱۴	فرح بخش و محمدی (۱۳۹۳)	توجه به فرهنگ دانش طلب در سازمان	فرهنگ سازمانی		
۸		مشارکت اعضای سازمان در تقویت هنجارهای سازمان			
	یوسفی (۱۳۸۷)	تقویت احساس پیوستگی میان اعضای سازمان			
	اندرسون (۲۰۰۵)	یادگیری و رشد فردی و سازمانی به عنوان یک ارزش			

جدول ۳: دسته‌های مفهومی تشکیل‌دهنده تم عوامل زمینه‌ای (یافته‌های پژوهش)

مقوله اصلی	زیرمقوله	گویه مرتبط	معرف	کدها	مطالعه	مصاحبه
	سخت افزارها و تجهیزات	دسترسی به امکانات	دسترسی آسان کارکنان به اطلاعات سازمانی	۱۱-۱۷		
			دسترسی کارکنان به فناوری‌های و سیستم‌های اطلاعاتی	۱۷		
			دسترسی به فناوری‌های سخت افزاری روزآمد	۱۷		
			دسترسی به شبکه مجازی به عنوان یک منبع دانش	۱۷		
عوامل زمینه‌ای مدیریت هوشمند مبتنی بر قدرت نرم	زیرساختها		وجود تجهیزات تکنولوژیکی و مدرن در سازمان		رشنودای و همکاران(۱۳۹۴)	
			وجود زیرساختهای فناورانه در سازمان		رشنودای و همکاران(۱۳۹۴)	
			پیگیری رشد سریع و مستمر تغییرات فناوری	۱۴		
			تطبیق و هماهنگی سازمان با تغییرات سریع فناوری	۱۲		
قواین و سیاستها	حمایتها و سازمانی	فرامندگی سازمانی برای تسهیم دانش	رنجبریان(۱۳۹۰)			
		حمایت مدیریت سازمان از عملکرد کارکنان	یوسفی(۱۳۸۷)			
		ایجاد مدیریت استعداد کارکنان		۳-۹		
		فرامندگی شرایط یادگیری و رشد	رشنودای و همکاران(۱۳۹۴)			
		تقویت ویژگیهای فردی، انگیزه‌ها	رشنودای			

	و همکاران(۱۳۹۴)، کیخا و همکاران(۱۳۹۶)	و پشتکار در اعضا		
۲-۵-۸		حرکت در مسیر سودآوری سازمان و جلب رضایت مشتریان	سیاستهای سازمانی	
	اندرسون(۲۰۰۵)	ترویج مدیریت دانش از طریق دستورالعمل‌ها و قوانین		
	اندرسون(۲۰۰۵)	کسب مزیت رقابتی در سازمان		
	اندرسون(۲۰۰۵)	برقراری ارتباط بین مدیریت دانش با استراتژی بلندمدت		

جدول ۴: دسته‌های مفهومی تشکیل‌دهنده تم عوامل ساختاری (یافته‌های پژوهش)

مقوله اصلی	زیرمقوله	گویه مرتبط	معروف	کدها	مطالعه مصاحبه
عوامل ساختاری مدیریت هوشمند مبتنی بر علم	میزان دانش سازمان	شناسایی دانش	تحلیل دانش موجود جهت شناسایی دانش لازم سازمان	اندرسون(۲۰۰۵)	
			تعیین سازوکار کسب دانش به نحو مطلوب	۱-۶	
			شناسایی نقاط استراتژیک دانش	یوسفی(۱۳۸۷)	
	بکارگیری دانش		اشتراک گذاری منابع فکری و خلاقانه سازمان	۹	
			تلاش برای تولید دانش در سازمان	اندرسون(۲۰۰۵)	
			نمایش و تسهیل عرضه دانش برای کارکنان	یوسفی(۱۳۸۷)	
			کمک به کارکنان برای به کارگیری دانش در سازمان	۱۵	
	ارتباطات سازمانی	ارتباطات درونی	وجود ارتباطات پیوسته میان کارکنان	کیخا و همکاران(۱۳۹۶)	
			برقرار ساخت ارتباطهای متقاطع سازمانی	۳	
	سرعت پاسخگویی		سرعت بخشیدن به حل مسائل و تصمیم‌گیری علیانسب و		

	همکاران (۱۳۹۷)				
۱۳		انجام وظایف مشترک در شرایط کاری مشارکتی			
۱۷		پاسخگویی سریع سازمان به ایده‌ها و مدل‌های جدید			
	علیانسب و همکاران (۱۳۹۷)	کاربرد فناوریها در فعالیت‌های روزانه کاری در سازمان	استفاده از سیستم اتوماسیون اداری	روزآمدی سازمان	
	یوسفی (۱۳۸۷)	امکان جستجوی سریع اطلاعات در فضای مجازی			
۱۹		استفاده از تکنولوژی در تشریک دانش			
	قبری (۱۳۹۵)	بسترسازی اطلاعات با استفاده از MIS	استفاده از MIS		
	قبری (۱۳۹۵)	استفاده از فناوری اطلاعات جهت افزایش سرعت و صحت			
	قبری (۱۳۹۵)	تسهیل دسترسی به اطلاعات سیستمی برای کارمندان			

جدول ۵ : دسته‌های مفهومی تشکیل‌دهنده تم راهبردها (یافته‌های پژوهش)

کدها		معرف	گویه مرتبط	زیرمقوله	مفهوم اصلی
مصاحبه	مطالعه				
	ایوب و همکاران (۲۰۱۴)	هدف گذاری بلند مدت سازمانی	توجه به ماموریت سازمان	ضابطه محوری	۱۶) راهبردهای تشکیل‌دهنده نمایندگی
۱۹		تدوین برنامه استراتژیک دانشی سازمان			
	علیانسب و همکاران (۱۳۹۷)	ارائه گزینه‌های راهبردی در سازمان با توجه به فرصتها			
	رنجبریان (۱۳۹۰)	تشکیل گروههای تعاملی در سازمانها	توجه به تیم گرایی		
	رنجبریان (۱۳۹۰)	توجه به حافظه جمعی کارکنان			
	رنجبریان (۱۳۹۰)	ترغیب به تیم سازی و مشارکت کارکنان در			

		کارهای تیمی		
	اندرسون (۲۰۰۵)	ارزیابی مستمر از بخش‌ها و سطوح سازمان	ارزیابی عملکرد	توسعه محوری
	اندرسون (۲۰۰۵)	ارزیابی میزان پیاده سازی مدیریت دانش در سازمان		
۱۷-۲۰	ارزیابی اثربخشی فعالیتهای سازمانی		آموزش ضمن خدمت	توسعه محوری
۱۴-۲۰	قبری (۱۳۹۵)	استفاده از ابزارهای کنترلی و ارزیابی برای اطمینان از اثربخشی سازمانی		
۹-۱۶	ژانگ و ژو (۲۰۱۴)	برگزاری کارگاه‌های آموزشی دانش افزایی	توجه به سرمایه اجتماعی در سازمان	توسعه محوری
	رنجبریان (۱۳۹۰)	توسعه برنامه‌های آموزشی مهارت افزایی آموزش‌هایی در زمینه دسترسی به اطلاعات		
۱-۲-۵	اوزارلی (۲۰۱۵)	وجود صداقت و درستی در میان کارکنان	مدیریت کیفیت	
	همکاران (۱۳۸۷)	بهبود ارتباطات شخصی و میان فردی در میان کارکنان		
	همکاران (۱۳۸۷)	ایجاد محیط کاری توأم با اعتماد و صداقت		
افزایش اعتماد در سازمان برای تحقق یادگیری‌ها در سازمان				
۴-۶	بهبود سرعت و کیفیت ارتباط با مشتری			
ایوب و همکاران (۲۰۱۴)		تلash برای دستیابی به رضایت مشتریان		
علیانسب و همکاران (۱۳۹۷)		الگو برداری از سازمانهای موفق		

جدول ۶ : دسته‌های مفهومی تشکیل دهنده قسم پیامدها (یافته‌های پژوهش)

مقوله اصلی	زیرمقوله	گویه مرتبط	معرف	کدها
مطالعه	مصاحبه			
مدیریت منابع انسانی	تعهد کارکنان	احساس مسئولیت بالای کارکنان در قبال وظایف محوله		۱۴-۱۶
		تعهد بالای اعضای سازمان نسبت به اهداف و نقش سازمانی خود		۱۵-۱۷
	ظرفیت سازی در کارکنان	ارتقای توانمندی‌های کیفی کارکنان	عرفانیان و ترکانلو (۱۳۹۶)	
		انعطاف‌پذیری کارکنان در مواجهه با مسایل	عرفانیان و ترکانلو (۱۳۹۶)	
		بهبود عملکرد کارکنان از طریق مشارکت و همکاری اعضا	عرفانیان و ترکانلو (۱۳۹۶)	
پویایی سازمانی	یادگیری سازمانی	مشارکت و یادگیری مداوم کارکنان برای ارتقاء عملکرد شغلی	عرفانیان و ترکانلو (۱۳۹۶)	۱۴-۱۷-۲۰
		اشاعه آموخته‌های کارکنان در کل سازمان	عرفانیان و ترکانلو (۱۳۹۶)	
		اقدام به یادگیری برای یادگیری	عرفانیان و ترکانلو (۱۳۹۶)	
	کسب مزیت رقابتی	تأمین دانش مناسب در زمان مناسب برای فرد مناسب برای حفظ مزیت	اندرسون (۲۰۰۵)	
		یکپارچه سازی و هماهنگ نمودن دانش به عنوان یکی از راههای دستیابی و حفظ مزیتهای رقابتی	اندرسون (۲۰۰۵)	
		بهبود بخشنده به موقعیت رقابتی محصولات		۱۰-۱۱-۱۹
		دبیال کردن بهترین راهکارها و علیانسب و		

	همکاران(۱۳۹۷)	رویه‌ها به منظور سازگاری با تغییرات			
۱۰-۱۴		محیطی سازمان‌ها در جهت دستیابی به مزیت رقابتی			
	ایوب و همکاران(۲۰۱۴)	تحقیق اهداف سازمانی با حداکثر اثربخشی	تعالی سازمانی		
	ایوب و همکاران(۲۰۱۴)	دستیابی به بهره وری سازمانی			
۷-۸-۹		دستیابی به پیشرفت و عملکرد متعالی سازمان			
	اردلان(۱۳۹۴)	انجام کارهای خلاقانه توسط اعضا		نوآوری	کارآفرینی
	اردلان(۱۳۹۴)	ارزش آفرینی از طریق به کارگیری دانش در سازمان			سازمانی
	اردلان(۱۳۹۴)	نیل به اهداف سازمانی با سود دهی بالا		سودآوری	
	اردلان(۱۳۹۴)	مشارکت در ارزش افزوده			

جدول ۷: مقادیر بارهای عاملی زیر مقوله‌ها و معرفه‌های ابزار زیر مقوله‌های مدیریت هوشمند مبتنی بر قدرت نرم

P	مقدار بحرانی	بار عاملی	زیر مقوله	ابعاد فرعی	ابعاد اصلی
۰/۰۰۰۱	۵/۳	۰/۸۵	انگیزش کارکنان	ویژگیهای کارکنان	
۰/۰۰۰۱	۵/۱	۰/۸۵	دیدگاه‌های کارکنان		
۰/۰۰۰۱	۵/۴۴	۰/۹۳	توانمندی کارکنان		
۰/۰۰۰۱	۵/۹	۰/۹۰	هدف‌گذاری مناسب و تلاش جهت رسیدن به	رهبری سازمان	

اهداف					
ساختار سازمانی					
۰/۰۰۰۱	۵/۴۲	۰/۸۴	استفاده از سیستم ترغیب و پاداش		
۰/۰۰۰۱	۵/۲۱	۰/۸۰	مهارت‌های مدیریت		
۰/۰۰۰۱	۴/۷۲	۰/۷۱	رهبر هوشمند		
۰/۰۰۰۱	۵/۲۲	۰/۸۰	یادگیری سازمانی	ساختار سازمانی	۶ بنیادی
۰/۰۰۰۱	۴/۶۴	۰/۷۰	فرهنگ سازمانی		
۰/۰۰۰۱	۴/۵۴	۰/۶۸	دسترسی به امکانات	ساختار افزارها و تجهیزات	۵ بنیادی
۰/۰۰۰۱	۴/۱	۰/۷۱	زیرساختها		
۰/۰۰۰۱	۳/۹۱	۰/۷۱	حمایتهای سازمانی	قواین و سیاستها	۴ بنیادی
۰/۰۰۰۱	۴/۱۲	۰/۷۷	سیاستهای سازمانی		
۰/۰۰۰۱	۴/۰۹	۰/۷۷	شناسایی دانش	میزان دانش سازمان	۳ بنیادی
۰/۰۰۰۱	۴/۰۲	۰/۷۴	بکارگیری دانش		
۰/۰۰۰۱	۳/۲۱	۰/۵۴	ارتباطات درونی	ارتباطات سازمانی	۲ بنیادی
۰/۰۰۰۱	۳/۱۸	۰/۵۳	سرعت پاسخگویی		
۰/۰۰۰۱	۳/۵۵	۰/۶۱	استفاده از سیستم اتوماسیون اداری	روزآمدی سازمان	۱ بنیادی
۰/۰۰۰۱	۳/۳	۰/۵۶	MIS استفاده از		
۰/۰۰۰۱	۵/۳	۰/۸۸	توجه به مأموریت سازمان	ضابطه محوری	۰ اچبز
۰/۰۰۰۱	۵/۱	۰/۸۴	توجه به تیم‌گرایی		
۰/۰۰۰۱	۵/۴۴	۰/۹۲	ارزیابی عملکرد		
۰/۰۰۰۱	۵/۹	۰/۹۲	آموزش ضمن خدمت	توسعه محوری	۱ اچبز
۰/۰۰۰۱	۵/۴۲	۰/۸۴	توجه به سرمایه اجتماعی در سازمان		
۰/۰۰۰۱	۵/۲۱	۰/۷۷	مدیریت کیفیت		

۰/۰۰۰۱	۴/۷۲	۰/۷۴	تعهد کارکنان	مدیریت منابع انسانی	
۰/۰۰۰۱	۵/۲۲	۰/۷۹	ظرفیت سازی در کارکنان		
۰/۰۰۰۱	۴/۶۴	۰/۷۴	یادگیری سازمانی	پویایی سازمانی	
۰/۰۰۰۱	۴/۵۴	۰/۷۴	کسب مزیت رقابتی		
۰/۰۰۰۱	۴/۱۵	۰/۷۰	تعالی سازمانی		
۰/۰۰۰۱	۳/۹۱	۰/۷۱	نوآوری	کارآفرینی سازمانی	
۰/۰۰۰۱	۴/۱۲	۰/۷۲	سودآوری		

۲-۳. تحلیل فاز طراحی

گام اول: تعیین متغیرها و عناصر تشکیل دهنده: در ادبیات و انجام مصاحبه با خبرگان ۱۱۴ عنصر در قالب ۵ مقوله اصلی و ۳۲ زیر مقوله فرعی شناسایی گردید.

تشکیل ماتریس خود تعاملی ساختاری

این ماتریس توسط ۲۰ خبره و متخصص دانشگاهی و فعال در مدیریت منابع انسانی تکمیل شده است. خبرگان بر اساس رابطه مفهومی "منجر به" و با استفاده از علائم زیر ماتریس ها را تکمیل نمودند.

۷: یعنی **A** منجر به **Z** می شود **X**: برای نشان دادن تأثیر دوسویه (بعد **Z** به **A** به **Z**)
A: یعنی **Z** منجر به **A** می شود **O**: برای نشان دادن عدم وجود رابطه بین دو بعد سپس پاسخ های مشترکی که از بیشترین فراوانی برخوردار بود، انتخاب شد چراکه منطق مدل سازی ساختاری تفسیری منطبق بر روش های ناپارامتریک است و بر مبنای مدد در فراوانی ها عمل می کند. در نهایت ماتریس خود تعاملی ساختاری به صورت جدول ۸ حاصل گردید.

جدول ۸: ماتریس خودتعاملي ساختاري الگوي رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی

۵	۴	۳	۲	۱	J
۷	۷	۰	۰		۱
۷	۰	۰			۲- عوامل زمینه‌ای
۷	۷				۳- عوامل ساختاري
۷					۴- راهبردها
					۵- پيامدها

ماتریس دستیابی

پس از سازگار نمودن، ماتریس دستیابی نهایی که در جدول ۹ ارائه شده است.

جدول ۹: ماتریس دستیابی سازگار شده الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی

۵	۴	۳	۲	۱	J
۱	۱	۰	۰	۰	۱
۱	۰	۰	۰	۰	۲- عوامل زمینه‌ای
۱	۱	۰	۰	۱	۳- عوامل ساختاري
۱	۰	۰	۰	۱	۴- راهبردها
۰	۱	۰	۰	۰	۵- پيامدها

مرحله سوم: تعیین روابط و سطح‌بندی بین ابعاد

مجموعه دستیابی هر متغیر شامل متغیرهایی می‌شود که از طریق این متغیر می‌توان به آنها رسید و مجموعه پیش نیاز شامل متغیرهایی می‌شود که از طریق آنها می‌توان به این متغیر رسید و این کار با استفاده از ماتریس دستیابی انجام می‌شود. پس از تعیین مجموعه

دستیابی و پیش نیاز برای هر متغیر عناصر مشترک در مجموعه دستیابی و پیش نیاز برای هر متغیر شناسایی می‌شوند. معیارهایی که مجموعه مشترکشان با مجموعه دستیابی شان یکی باشد، سطح اول اولویت را به خود اختصاص می‌دهند.

جدول ۱۰: تعیین روابط و سطوح الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی

سطح	$R(si) \cap A(si)$	$A(si)$	$R(si)$	مجموعه دستیابی پیش نیاز	مجموعه دستیابی مشترک	بعد
۱	-	-	C4-C5			۱- عوامل علی
۱	-	-	C5			۲- عوامل زمینه‌ای
۱	-	-	C1-C4-C5			۳- عوامل ساختاری
۲	C3	C1-C3	C1-C5			۴- راهبردها
۳	C4	C1-C2-C3-C4	C4			۵- پیامدها

گام سوم: ترسیم الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی پس از تعیین روابط و سطح متغیرها می‌توان آنها را به شکل مدلی ترسیم کرد. به همین منظور ابتدا متغیرها برحسب سطح آنها از بالا به پایین تنظیم می‌شوند و با استفاده از سطح‌بندی انجام شده دیاگرامی¹ با عنوان الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی ترسیم می‌شود. بدین صورت که معیار که به عنوان سطح اول شناخته شده‌اند، در اولین سطح دیاگرام قرار می‌گیرند و به همین ترتیب سایر معیارها در سطوح دیگر دیاگرام قرار می‌گیرند. با توجه به مدل به دست آمده اکنون می‌توانیم مانند مدل مفهومی بخش مبانی نظری پژوهش را ارائه نمائیم. الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی بر اساس مدل فوق و یافته‌های حاصل از مرحله تحلیل محتوا

است که بر آن اساس می‌توان هر یک از متغیرهای مکنون (ابعاد) را به همراه متغیرهای مشاهده‌پذیر (کدها) را در قالب یک مدل یکپارچه ارائه نمود.

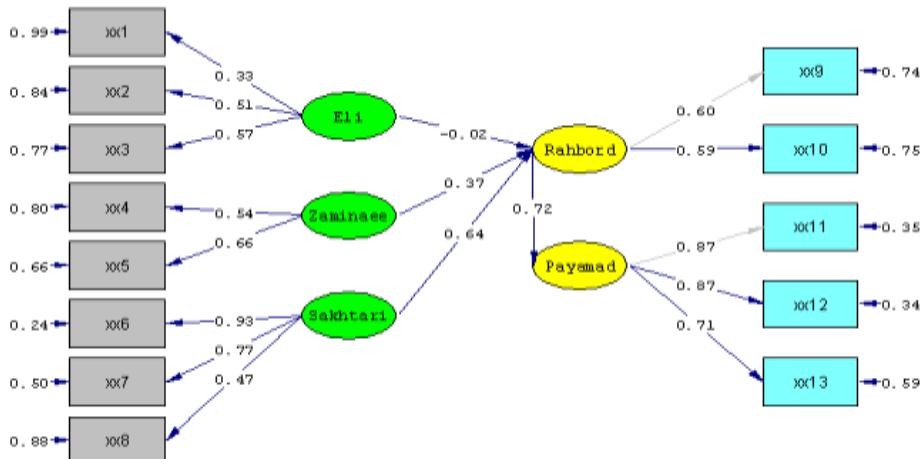
۴-۳- تحلیل فاز آزمون مدل

در این قسمت به بررسی نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری اطلاعات جمع‌آوری شده می‌پردازیم. همانطور که پیشتر بیان شد برای برآش آزمون مدل‌سازی معادلات ساختاری واریانس محور یا همان روش حداقل مربعات استفاده شد. نمودار ضرایب مدل به صورت استاندارد و مقادیر تی استیویدنت در ادامه آمده است. بر اساس جدول ۱۱ با توجه به شاخص‌های ارائه شده می‌توان گفت که مدل فوق از برآش خوبی برخوردار است که نتایج آن ذکر می‌گردد.

جدول ۱۱: شاخص‌های برآش مدل معادلات ساختاری الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی

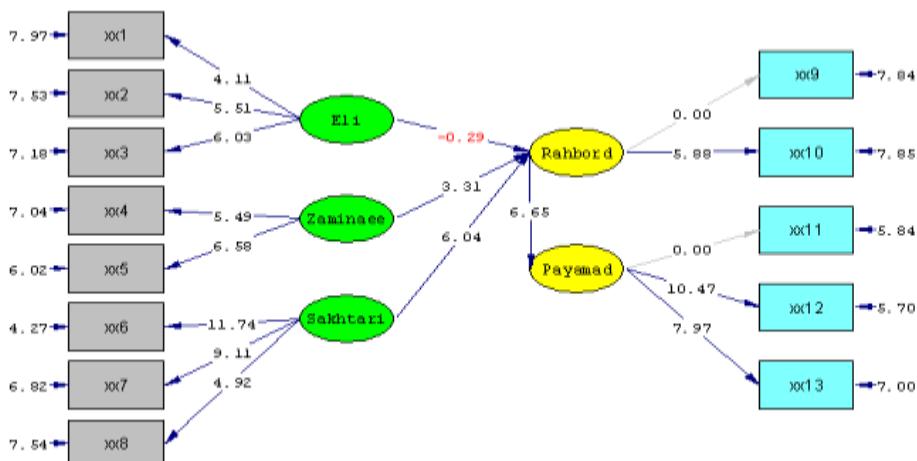
RMSEA	AGFI	GFI	RMR	P	χ^2/df
.۰/۰۵۱	.۰/۹۲	.۰/۹۱	.۰/۰۱۵	.۰/۰۰۰۱	۱/۹۸

شاخص برآش χ^2/df هر چه کمتر باشد بهتر است و نباید بیشتر از ۳ باشد. با توجه به شکل ۱ و ۲ و جدول شماره ۴، این مقدار ۱/۹۸ شده است که از ۳ کمتر است و نشان می‌دهد مدل نظری با داده‌ها برآش دارند و با این داده‌ها تأیید می‌شوند و پایایی لازم را داشته است. همچنین مقدار ضریب مسیر مثبت است **AGFI** (شاخص نیکویی برآش تعدیل شده) بالاتر از ۰،۹، به عنوان مدل برآش یافته گزارش می‌شوند. **NFI** (شاخص برآش هنجار شده) بالاتر از ۰/۹ نشانه برآش مناسب مدل است. **RMSEA** معادل ۰/۰۶۵ (جزر برآورد واریانس خطای تقریب یا همان آزمون انحراف هر درجه آزادی است) که مقدار کمتر از ۰/۰۸ برآzendگی خوب مدل را نشان می‌دهد. از طرفی **P-valu** (سطح معنی داری) کمتر از ۰/۰۸ است که کمتر از ۰/۰۰۰۲ است بنابراین با اطمینان ۹۵ درصد برآzendگی الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی پذیرفته می‌شود.

Chi-Square=114.97, df=58, P-value=0.00000, RMSEA=0.051

شکل ۱: مدل ساختاری به همراه برآورد ضرایب استاندارد

Chi-Square=114.97, df=58, P-value=0.00000, RMSEA=0.051

شکل ۲: مدل ساختاری به همراه برآوردهای t

نتایج شکل‌های ۱ و ۲ نشان داد که، عوامل علی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی بر راهبرد سازمانی تأثیر ندارد ($t=-0/29$) ولی عامل زمینه‌ای رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی بر راهبرد تأثیر دارد ($t=3/31$) همچنین عامل ساختاری رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی بر راهبرد تأثیر

دارد ($t=6/04$). همچنین راهبردهای سازمانی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی بر پیامدهای آن تأثیر دارد ($t=6/65$).

نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد عوامل علی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی بر راهبرد سازمانی تأثیر ندارد، اما عوامل زمینه‌ای و ساختاری رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی بر راهبرد تأثیر دارد. همچنین راهبردهای سازمانی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در سازمان‌های دولتی بر پیامدهای آن تأثیر دارد. با توجه به تحقیقات محدود در حوزه رهبری هوشمند و قدرت نرم به صورت مجزا لازم به ذکر است بر اساس بررسی‌های عمیق در سایت‌های داخلی و خارجی تاکنون پژوهشی به صورت مشخص به الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم نپرداخته است، مهمترین دستاوردهای این تحقیق این است که تاکنون مدیران فقط تا اندازه‌ای به رهبری مشارکتی توجه داشته‌اند و با توجه به عدم تأثیرپذیری عوامل علی مشخص است در بسیاری از سازمانها مدیران، جنبه‌های سیاسی به جنبه‌ها و ابعاد رهبری هوشمند در سازمان‌ها حال و آینده به دور از هیاهوهای سیاسی به جنبه‌ها و ابعاد رهبری هوشمند در سازمان‌ها توجه کرده و برای تأثیرگذاری و نفوذ بر کارکنان از آن بیشتر استفاده کنند. نتایج پژوهش‌های رشنوادی و همکاران (۱۳۹۵) در خصوص الگوی رهبری مبتنی بر قدرت نرم نشان داد که الگوی بومی با الگوی صاحب نظر متفاوت است و مولفه‌های تأثیرگذار الگوی بومی به شرح حوزه‌های رفتاری‌اخلاقی؛ اجتماعی‌ارتbatی؛ مهارتی-حرفه‌ای؛ فرهنگی-هنگاری؛ سیاسی-شهودی و اعتقادی-معنوی با شاخص‌های مربوطه است. در ضمن فتاحی اردکانی و همکاران (۱۳۹۷) نیز در پژوهش خود نتیجه گرفتند که حرکت جريان قدرت از منابع سخت آن شامل اجراء، تهدید و استفاده از ابزار آلات نظامی به سمت افغان، تولید جذابیت و استفاده از ابزارهای نرم مانند فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و مطابقیت‌های

سیاست خارجی و در نهایت استفاده از راهبردی بهینه و مدیریتی مدبرانه از منابع قدرت که از آن به قدرت هوشمند تعبیر می‌شود است. همه این نتایج نشان دهنده آن است که درایت در تصمیم‌گیری رهبری با استفاده از قدرت نرم سبب مطلوبیت می‌شود. همچنین یعقوبی، مقدمی و کیخا (۱۳۹۶) نیز در پژوهش خود نتیجه گرفتند که در سازمانهای دولتی رهبری یکی از دغدغه‌های سازمان‌ها و محققین در چهار دهه اخیر است و سعی شده این پدیده را به وسیله مجموعه‌ای از معیارهای دانشگاهی، علمی نمایند. هلم (۲۰۱۶) در پژوهش خود نتیجه گرفت که قدرت نرم به ویژه هنگامی که با ایدئولوژی سیاسی الهام بخش و ترکیب با فرهنگ جذاب سرمایه‌گذاری خارجی و آموزش کمک‌های توسعه و دیپلماسی غیر تهدید کننده و مفید است. در نهایت کیخا و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهش خود با عنوان ارائه مدل رهبری هوشمند برای دانشگاههای دولتی نتیجه گرفتند که یک رهبر هوشمند در سازمانهای دولتی باید دارای هوشمندی در ابعاد شناختی، عاطفی، معنوی و جمعی باشد و معتقد بودند که رهبری جمعی در سازمانهای دولتی عصر جدید عنصربی بسیار سازنده می‌باشد. در نهایت می‌توان اذعان داشت همه نتایج پژوهش‌های ذکر شده تا حدی با عوامل رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم در تحقیق حاضر همسو است. مهمترین علت همسویی از آنجا ناشی می‌شود که قدرت، کلیدی‌ترین مؤلفه تعیین‌کننده مناسبات برای تعیین جایگاه سازمانها در عرصه جامعه است.

واقعیتهای جهانی میین آن است که اغلب سازمانها در صددند قدرت سخت را به قدرت نرم، زور را به قانون و قدرت را به اقتدار مشروع تبدیل کنند. لذا پیشنهاد می‌شود در سازمانهای دولتی برنامه‌ریزی‌های منسجم برای ارتقاء قدرت نرم در سازمان توجه داشته باشند؛ این بدان معنی است که رهبری یکی از چالشهای مهم دنیای کسب و کار فعلی و آینده است و این بدان دلیل است که جهت‌دهی مسیر سازمان از طریق تفکر و عمل رهبران، امکان پذیر است. یکی از شایستگی‌های محوری که موجب موفقیت رهبران می‌شود، هوشمندی رهبری است. در حال حاضر ارتقای توانایی یک سازمان در دستیابی

به اهدافش، تابعی از سازگاری میان اجزاء مختلف سازمانی است. در صورتی که این اجزاء به خوبی با یکدیگر متناسب باشند، سازمان به طور مؤثر به فعالیت ادامه می‌دهد و اگر این تناسب ضعیف باشد، ادامه اثربخش فعالیت با اشکال رویرو خواهد شد. یکی از حوزه‌های بسیار مهم در این زمینه، هماهنگی بین استراتژیهای سازمان و کارکردهای آن، وضعیت هوشمندی رهبری در سازمانها است. وضعیت فعلی سازمان‌های دولتی استان سیستان و بلوچستان حاکی از فقدان یک الگوی رهبری هوشمند مبتنی بر قدرت نرم است. سازمان‌های مذکور خدمات محور بوده و راهبرد کلان در تکریم ارباب رجوع است. ارائه خدمات مبتنی بر کارکردهای سازمان است، بنابراین عدم وجود الگوی بومی رهبری هوشمند و قدرت نرم، کاستی‌های قابل توجهی را در ارائه خدمات به همراه دارد و این کاستی‌ها تمامی جنبه‌های جامعه را متأثر می‌سازد.

منابع

- (۱) اردلان، محمد رضا، سلطانزاده، وحید (۱۳۹۴). «تأثیر پذیری کار آفرینی اجتماعی از رهبری هوشمند با نقش میانجی یادگیری سازمانی»، *توسعه کار آفرینی*، ۸(۳): ۴۹۳-۵۱۲.
- (۲) بیگی، مهدی (۱۳۸۹). *قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران*، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- (۳) بینش، مسعود (۱۳۸۵). *با اندیشمندان عرصه مدیریت*، تهران: رسا.
- (۴) جعفری پناه، مهدی؛ پوراحمدی، حسین (۱۳۹۲). «قدرت نرم از دیدگاه اسلام و کاربرد مولفه‌های آن در جمهوری اسلامی ایران»، *دوفصلنامه مطالعات قدرت نرم*، ۸(۱): ۹۷-۱۱۱.
- (۵) رشنوادی، عباس؛ زارعی متین، حسن؛ چندقی، غلامرضا؛ الوانی، سید مهدی (۱۳۹۴). «الگوی رهبری مبتنی بر قدرت نرم در آموزش عالی ایران»، *مدیریت فرهنگ سازمانی*، ۱۴(۳): ۶۶۹-۶۴۹.
- (۶) سلیمی، اکبر؛ عباس نژاد، محمد حسین (۱۳۹۴). «تدوین الگوی رهبری منابع انسانی براساس رهبری درجه»، *فصلنامه نظارت و بازرگانی*، ۱۰(۳۵): ۱۲۹-۱۵۶.
- (۷) فتاحی اردکانی، حسین؛ مسعودنیا، حسین؛ امام جمعه زاده، سید جواد (۱۳۹۷). «تحلیل مفهوم قدرت و منابع تشکیل دهنده آن از دیدگاه جوزف نای (سخت، نرم و هوشمند)»، *دوفصلنامه مطالعات قدرت نرم*، دوره ۸، شماره ۱۸: صص ۱۳۰-۱۵۲.
- (۸) فرج بخش، سعید؛ محمدی، طاهره (۱۳۹۳). «بررسی رابطه رهبری هوشمند و بهداشت روانی دیبران با تعديل گری مدیریت استرس شغلی در مدارس متوسطه دوم شهر خرم آباد»، *فصلنامه مشاوره شغلی و سازمانی*، ۶(۲): ۹۵-۱۱۲.
- (۹) کیخا، عالمه؛ هویدا، رضا؛ یعقوبی، نورمحمد (۱۳۹۶). «بررسی تأثیر رهبری هوشمند بر عملکرد آموزش اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های دولتی شهر زاهدان با نقش میانجی تفکر انتقادی»، *پژوهش‌های مدیریت عمومی*، ۱۰(۳۵): ۶۱-۸۳.
- (۱۰) میلسن، رزان (۱۳۸۸). *دیپلماسی عمومی نوین؛ قدرت نرم در روابط بین الملل*، رضا کلهر و سید محسن روحانی، تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، چ ۲.
- (۱۱) نای جوزف اس (۱۳۸۷/ج). *قدرت نرم در عصر اطلاعات*، ترجمه سعید ترابی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- (۱۲) نای جوزف اس (۱۳۹۰). آینده قدرت، ترجمه سید رضا مراد صحرایی، تهران: حروفیه.
- (۱۳) نای، جوزف اس. (۱۳۸۷/ب). *قدرت نرم، ابزارهای موقعیت در سیاست بین الملل*، ترجمه محسن دهانی و مهدی ذوالفقاری، تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، چ ۲.

- (۱۴) نور علیزاد، رحمان؛ حاجیوند، علی (۱۳۸۷). «رهبری هوشمند (الگوی جدید رهبری برای سازمان‌های هوشمند)»، دو ماهنامه توسعه انسانی پلیس، ۵(۱۹): ۱۱۷-۱۲۶.
- (۱۵) یاسینی، علی؛ عبدالحسین عباسیان، عبدالحسین؛ عباسیان یاسینی، طاهره (۱۳۹۲). «نقش شبک رهبری توزیعی مدیران بر عملکرد شغلی معلمان مدارس متوسطه شهر مهران: ارائه یک مدل»، فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، ۴(۱۳): ۳۳-۵۰.
- (۱۶) یوسفی، جعفر (۱۳۸۷). بررسی تطبیقی قدرت نرم در گفتمان اسلامی و لیبرال دموکراسی، قدرت نرم و سرمایه اجتماعی، تهران: دانشگاه امام صادق (ع) و پژوهشکده مطالعات بسیج.
- 17) Keikha, A; Hoveida.R; Yaghoubi, NM. (2017).The Development of an Intelligent Leadership Model for State Universities. Foresight and STI Governance.11(1): 66-74.
- 18) Nye.J.S.(1991).Bound to Lead :the Changing nature of American Powr.New York :Basic Books.
- 19) Nye.J.S.(2008). The Powers to Lead. New York: Oxford University press.
- 20) Rubin, L. (2010). A Typology of Soft Powers in Middle East Politics .Dubai School of Government.
- 21) Sydanmaanlakka, P, (2008).Intelligent Leadership and Leadership Competences Developing a Leadership Framework for Intlligent Organizations.Dissertatin For The degree of Philosophy.Helsinki University of Technology.